

11460

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌԻ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌԻ ԱԼ. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Ա. ԲԱԲԱՅԱՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆԱՅԻ ԱՅԻՆ
ՋԵՌԱՑԱԳԻՐ

ԳՈՐԾԱԿԱՆ ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ
ԳՐԱԴԱՐԱՆԱՎԱՐՆԵՐԻ ԵՎ ԲԻԲԼԻՈԳՐԱՖՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

025

F-12

ՀԱՅՊԵՏՀՐԱՏ

Ահաւար
Եւրոպայի,
որի մէջ ապագայ
ապագայ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ ԿՈՒՆՏԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹՅՈՒՆ 9 NOV 2010
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ ԱՂ. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

025.
P-12

Ա. ԲԱՐԱՅԱՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆԱՅԻՆ ՁԵՌԱՑԱԳԻՐ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՅՈՒՑՈՒՄՆԵՐ
ԳՐԱԴԱՐԱՆԱՎԱՐՆԵՐԻ ԵՎ ԲԻՐԼԻՈԳՐԱՖՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

2-րդ վերանայված հրատարակւոյուն

ՀԱՅՊԵՏՀՐԱՏ
ԵՐԵՎԱՆ 1953

26 FEB 2013

11460

4197
~~(5005 92)~~
 979-02
 4197

А. БАБАЯН

БИБЛИОТЕЧНЫЙ ПОЧЕРК

Средне-в. пресм. изд.
 (На армянском языке)
 Айпетрат Ереван, 1953

200 6

4197-2002

Ա. Բ. Ա. Զ. Ա. Բ. Ա. Ն.

Այս ձեռնարկի դերը և նշանակությունը մեծ է գրադարանային աշխատանքի բնագավառում: Սա գրադարանային տեխնիկայի կարևոր ձեռնարկներից մեկն է: Ձեռնարկի առաջին հրատարակությունը լույս է տեսել 14 տարի առաջ՝ 1939 թվին: Այդ տարիների ընթացքում հայկական գրադարանների համար պատրաստված այս ձեռագրի կիրառվել է գրադարանային աշխատանքի պրակտիկայում և լիովին արդարացրել է իրեն: Շատ գրադարանների կատալոգներ գրված են այս ձեռագրով: Սակայն, պետք է ասել, որ դեռևս կան գրադարաններ (մասնավորապես գյուղական և շրջանային), որոնք անհրաժեշտ չափով չեն ղեկավարվում այս ձեռնարկով, աչքաբոլ են անում իրենց առօրյա աշխատանքներում գրադարանային ձեռագրի կիրառելը: Մինչդեռ հայտնի է գրադարանային ձեռագրի ունեցած նշանակությունը կատալոգների արտափն տեսքի լավագույն գործում և ընդհանրապես գրադարանային աշխատանքի շատ բնագավառներում: Յուրաքանչյուր գրադարանավար պետք է կարողանա գրադարանային ձեռագրով գրել և պարտավոր է այդ ձեռագրի կիրառել գրադարանային աշխատանքում: Գրադարանային ձեռագրով գրել իմանալը մտնում է գրադարանային տեխնիկայի միջին մասի մեջ: Այս ձեռագրով կատարվում

են ոչ միայն գրեթէ նկարագրությունները բարեհաջող վրա, այլև գրվում են կատալոգային բաժանիչների տեխնիկական գրքերի և պարբերականների պիտակները և այլն: Գրադարանային ձեռագրերի շկիռաները գրադարանային տեխնիկայում բացասաբար է անդադառնում գրադարանային մասնագիտական աշխատանքների որակի վրա:

Ձեռնարկի այս երկրորդ հրատարակությունը մեր կողմից հիմնական խմբագրության է ենթարկված: Որոշ գլուխներ վերակառուցված են կամ ավելացված: Այդ արված է գրադարանային ձեռագրերին ավելի կարճ ժամանակում և հեշտությամբ տիրապետելու նպատակով: Ինչ վերաբերվում է տառեր և բովանդակներ գրելու եղանակներին, ապա պետք է ասել, որ առանձին փոփոխություններ չեն կատարված այդ եղանակների մեջ:

Ա. Բ.

Գ Լ ու խ 1

ԳՐԱԳԱՐԱՆԱՅԻՆ ՁԵՌՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՆՐԱ

ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Գրադարանային կատալոգի դերը շատ մեծ է առկա տեղանի գրադարանի առաջ զբաղված իդեական-քաղաքական խնդիրների իրագործման բնագավառում: Առկա տեղանի գրադարանի կատալոգը բացահայտելով գրադարանային ֆոնդերի բովանդակությունը՝ հանդիսանում է գրքի պրոպագանդայի և ընթերցանության ղեկավարման հիմնական միջոցներից մեկը ընթերցողների կոմունիստական դաստիարակությանը և կոմունիզմի կառուցմանը առնչված կերպով օժանդակելու գործում:

Այդպես մեծ ու կարևոր լինելով կատալոգի դերն ու նշանակությունը գրադարանի ընդհանուր աշխատանքներում՝ ինքնուրույն ճանաչանալի է, որ բոլոր միջոցները պետք է ձեռք առնվեն, որպեսզի ընթերցողը գրավի նրանով և հաճությամբ, անձանձրությամբ կերպով ու հեշտությամբ կարողանա օգտվել նրանից: Իսկ սրա համար անհրաժեշտ է նախ և առաջ, որ կատալոգը իր արտաքին տեսքով լինի գեղեցիկ և գրավիչ, գրված լինի պարզ և, որ դիտարկում է, դյուրընթեռնելի:

Կատալոգի արտաքին տեսքի լավ կամ վատ վիճակը սերտորեն կապված է քարտերի վրա կատարված գրքերի նկարագրությունների արտաքին տեսքի հետ, քանի որ գրադարանային կատալոգը կազմվում է այդ քարտերից: Այս պատճառով էլ կատալոգի արտաքին տեսքը լավացնելու, այն գրավիչ դարձնելու գործում առաջին հերթին պետք է լավացվի քար-

տերի արտաքին տեսքը: Ապացուցված է, որ մի բանի տար-
բեր, անհատական ձեռագրերով գրված, ոչ պարզ, դժվար
ընթեռնելի քարտերից կազմված կատալոգը ոչ միայն չի գրա-
վում ընթերցողին և շատ շուտ հոգնեցնում է նրան, այլև
դժվարացնում է կատալոգից օգտվելն ընդհանրապես:

Արտաքին տեսքով գեղեցիկ, գրավիչ ու դյուրընթեռնելի
կատալոգ ստեղծելու ամենալավ միջոցը հանդիսանում է
տպարանական եղանակով տպագրված պատրաստի քարտերի
կիրառումը կատալոգում: Շնորհիվ տպարանական տառերի
պարզության, միաձևության և դյուրընթեռնելիության, տպա-
գիր քարտերը կատալոգին տալիս են հաճելի տեսք: Տպագիր
քարտերի կիրառումը ոչ միայն կատալոգի արտաքին տեսքն
է լավացնում, այլև խնայում է գրադարանավարի ժամանա-
կը, ազատում է նրան գրքերի կատալոգիզացիայից, ինչպես
և բարձրացնում է կատալոգի որակը, բանի որ տպագիր քար-
տերը պատրաստվում են կենտրոնում (կենտրոնացված կա-
տալոգիզացիա), ավելի որակյալ մասնագետների կողմից:
Հայտնի է, որ սովետական գրադարանների կատալոգների
համար տպագիր քարտեր պատրաստում են Համամիութենա-
կան Գրապալատն ու Կուլտուրալեռհրատը՝ ուսերեն գրքերի
և Հայաստանի Գրապալատը՝ հայերեն գրքերի համար: Սա-
կայն պետք է նշել, որ այդ կազմակերպությունները տպագիր
քարտեր տալիս են միայն ընթացիկ գրականության համար,
հետևապես և նախորդ տարիների, հատկապես մինչև Հոկ-
տեմբերյան սոցիալիստական Մեծ ռեոլյուցիան հղած գրակա-
նության կատալոգիզացիան, գրքերի նկարագրությունները քար-
տերի վրա գրադարանները պետք է կատարեն իրենք՝ տե-
ղում, գրամեքենայով կամ ձեռքով գրելու միջոցով: Այս երկու
եղանակներից անկասկած հանձնարարելին պետք է համա-
րել գրամեքենայի վրա տպագրված քարտերը: Նկարագրու-
թյան տեքստը մեքենագրված քարտերի վրա ավելի միաձև,
պարզ ու դյուրընթեռնելի է, քան ձեռքով գրված քարտերի
վրա: Բացի այդ գրամեքենայով տպագրված քարտերը ավելի
շահավետ են: Սակայն պետք է նկատի ունենալ, որ դեռևս

ոչ բոլոր գրադարանավարները գիտեն գրամեքենայի վրա
տպել, չնայած այն բանին, որ գրամեքենայի վրա տպողների
թիվը մեր գրադարաններում աստիճանաբար ավելանում է:
Հիմնականում սրանք են պատճառները, որ գրադարանավար-
ները հարկադրված են լինում գրքերի նկարագրությունները
քարտերի վրա ձեռքով գրել:

Ահա այն դեպքում, երբ գրքի քարտը գրվում է ձեռքով,
պահանջվում է, որ այն անպայման գրվի հատուկ, այսպես
կոչված գրադարանային ձեռագագրով (տես նկ. 1), որպիսի
դեպքում կատալոգը կազմվում է միատեսակ գրված քարտե-
րից: Իսկ այս հանգամանքը հաճելի տեսք է տալիս կատա-
լոգին և մեծ չափով հեշտացնում է նրանից օգտվելը:

3K33	Ստալին, Ի.Վ.
Ս-78	Սոցիալիզմի տնտեսական պոռ- թեյները ՍՍՌՄ-ում: [Եր], Հայպետ- հրատ, 1952:
	104 էջ:
33C	

Նկ. 1. Կատալոգային բոլոր, գրված գրադարանային ձեռագագրով
(փոքրացրած)

Գրադարանային ձեռագագրի տառերը և թվերը գրվում են
բաժան-բաժան, խիստ ուղղահայաց դիրք ունեն քարտի տողի
նկատմամբ, զերծ են զարդարանքներից և ավելորդ գծիկնե-
րից: Գրադարանային ձեռագագրի տառերը իրենց տեսքով
բավականին մոտ են տպագիր տառերին, սակայն սխալ կլի-

նի գրադարանային ձեռագրերի տառերը նույնացնել տպարանական տառերին: Դրանք ալլ տառերի պատճենավորումը չեն: Կան գրադարանային ձեռագրերի մի շարք տառեր, որոնց տեսքը խիստ կերպով տարբերվում է տպարանական տառերից:

Գրադարանային ձեռագրերի հիմնական նշանակությունը այն է, որ նա միաձևություն է մտցնում տարբեր մարդկանց կողմից գրված քարտերի մեջ, պարզ ու դյուրընթեռնելի է, գրվում է արագ, հեշտությամբ յուրացվում գրադարանի աշխատակիցների կողմից և ալլպիսի քարտերից կազմված կատալոգը արտաքնապես գեղեցիկ է ու գրավիչ:

Գ Լ Ո Ւ Խ II

ԳՐՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԸ ԵՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Գրադարանային ձեռագրերով գրվածի որակը մեծ չափով կախված է այն բանից, թե գրողը, ներկա դեպքում գրադարանավարը կամ բիբլիոգրաֆը, գրության ինչպիսի նյութեր և գործիքներ է օգտագործում և ինչպես է կազմակերպում իր աշխատանքն ընդհանրապես: Այս տեսակետից կարևոր նշանակություն ունեն գործածվող թանաքը, գրչակոթը, գրչածայրը, անգամ թանաքամանը և այլն:

1. Թանաքը: Պետք է գործածել լավորակ թանաք, պահանջվում է, որ թանաքը ունենա այնպիսի որակ, որ գրելուց հետո արագորեն չորանա և, որ զլխավորն է, չորանալուց հետո ստանա վառ դույն և երկար ժամանակ պահպանի իր գույնը: Շատ լավ է գործածել ալիզարինի խիստ սև թանաք: Բոլորովին չի հանձնարարվում գործածել զրոշմի համար եղած թանաքը և նման այլ թանաքներ:

2. Թանաքամանը: Անպայման պետք է դնենք ծածկոց՝ փոշուց և այլ կեղտերից պահպանելու համար, ինչպես և շարունակ լիքը լցված լինի թանաքով: Անհրաժեշտ է, որ թանաքամանը գրված լինի գրողի աջ կողմից և որքան կարելի է մոտ դեպի իրեն:

3. Գրչակոթը: Լավորակ գրության համար խոշոր նշանակություն ունի այն, թե գրողը ինչպիսի գրչակոթ է գործածում: Կան տարբեր ձևի և հաստության գրչակոթներ, ըստ որում սրանց մեծ մասը, ինչպես հայտնի է, լինում է կլոր ձևի: Զի հանձնարարվում գործածել շատ հաստ և կլոր ձևի գրչակոթ: Սա շատ շուտ հոգնեցնում և նույնիսկ ցավեցնում է գրողի ձեռքը: Ամենից հանձնարարելին՝ ոչ հաստ և ոչ էլ շատ բարակ գրչակոթն է, ընդ որում ցանկալի է, որ այն լինի երեք կողմանի և ոչ թե կլոր: Այս ձևի գրչակոթը հնարավորություն է տալիս գրողին գրչակոթը շարունակ բռնել ուղիղ գրությամբ, որպիսի դեպքում գրողի շարժումները լինում են ավելի ազատ և հաստատուն:

4. Գրչածայրը: Լավորակ գրության համար խոշոր նշանակություն ունի նաև համապատասխան գրչածայրերի գործածումը: Պետք է գործածել այնպիսի գրչածայրեր, որոնք ունենան գնդիկավոր վերջավորություն: Այս տեսակետից խիստ հանձնարարելի են «Սոյուզ» ֆաբրիկայի № 60, ինչպես նաև № 510 EF, 516 EF գրչածայրերը: Մասնավորապես հանձնարարվում է «ինքնահոս գրչի» գործածումը, որը ինչպես փորձն է ցույց տալիս լավացնում է գրողի աշխատանքը և բարձրացնում է աշխատանքի արտադրողականությունը: Գրադարանային ձեռագրերով գրելու համար բոլորովին չի հանձնարարվում «ոտնդո» կոչված գրչածայրը:

Գրչածայրը պետք է պահվի շարունակ մաքուր գրությամբ: Գրելուց հետո գրչածայրը անհրաժեշտ է մաքրել մահուղե կտորով:

5. Մծողական: Բոլորովին չի թույլատրվում գործածել ծծողական: Մծողականի գործածումը գունաթափում է գրվածքը: Գրելուց հետո գրքի քարտը պետք է թողնել, որ ինքն իրեն չորանա:

6. Գրողի նստելու ձևը: Գրադարանային ձեռացագրով լավ գրելու համար պահանջվում է, որ գրողը (գրադարանավարը կամ բիբլիոգրաֆը) նստած լինի որքան կարելի է ուղղահայաց դիրքով, կուրծքը չհենի սեղանին: Գրողի ձեռքերը մինչև արմունկները պետք է լինեն գրասեղանի վրա, ընդ որում ձախ ձեռքը պետք է թեթև կերպով հավի կրծքին, իսկ աջ ձեռքը մոտավորապես զուգահեռ լինի աջ ուսին:

7. Ինչպես բռնել գրչակոթը: Գրողը հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնի գրչակոթի ճիշտ բռնելու վրա: Գրչակոթը պետք է բռնել գերազանցապես միջին և բութ մատներով, իսկ ցուցամատը ուղիղ գրությամբ պետք է վերեից հըպվի գրչակոթին: Չի կարելի ցուցամատը շատ ուժեղ, այն էլ կծկված գրությամբ հպել գրչակոթին:

8. Գրության առողջապահությունը: Խոշոր գրադարաններում կան կատալոգիզատորներ, որոնք ամբողջ օրը զբաղվում են միայն գրքերի նկարագրությամբ, քարտեր գրելով: Գրության առողջապահության նպատակից ելնելով, նման գեպքերում, անհրաժեշտ է, որ կատալոգիզատորը չգործածի շատ բարակ գրչակոթներ: Լավ կլինի, որ օրվա ընթացքում գործածվի տարբեր, միջին հաստություներ ունեցող մի քանի գրչակոթներ: Այս կերպ գրողի ձեռքի մկանսների գրության մեջ առաջանում է փոփոխություն, որը շատ չի հողնեցնում նրան: Այնուամենայնիվ, երբ գրողը նկատում է, որ երկար գրելու հետևանքով ձեռքը հոգնել է, պետք է անմիջապես դադարեցնի գրությունը և մի քանի րոպե հանգստանա: Դա անհրաժեշտ է թե՛ իր առողջության համար և թե՛ գրության լավորակության համար:

ԳՐԱԴԱՐԱՆԱՅԻՆ ՁԵՌՆԱԳՐՈՎ ԳՐԵՂՈՒ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

Գրադարանավարը կատարելով աշխատանքի կազմակերպման վերը նշված պայմանները և գրադարանային ձեռացագրով գրելու համար պահանջվող ներքոհիշյալ կանոնները՝ հեշտությամբ կարող է յուրացնել գրադարանային ձեռացագրի տեխնիկան:

Որոնք են այն հիմնական կանոնները, որ պահանջվում են խստորեն պահպանել գրության ընթացքում: Դրանք շատ չեն, ընդամենը մի քանի կանոն:

1. Տառերի ուղղահայացությունը: Ինչպես գիտենք գրադարանային ձեռացագրի տառերը ուղղահայաց են: Տառերի այդ ուղղահայաց դիրքը խստորեն պետք է պահպանել գրության մեջ: Չի թույլատրվում նվազագույն չափով թեքություն դեպի աջ կամ ձախ:

2. Տառերի ձևը: Գրադարանային ձեռացագրի յուրաքանչյուր տառ ունի իր ձևը: Գրադարանային ձեռացագրի տառերը, ինչպես պահանջվում է, պետք է գրել պարզ, առանց ավելորդ գծիկների ու զարդարանքների: Ոչ մի տարբերություն չպետք է լինի միևնույն տառի գրության մեջ բոլոր դեպքերում:

3. Տառերի հաստությունը: Պետք է գրել այնպես, որ բոլոր տառերի գծերը միևնույն հաստություներն ունենան: Չպետք է գրչածայրի հպումը մի դեպքում ուժեղացնել, մի այլ դեպքում թուլացնել, որի հետևանքով տառերի գծերը որոշ անգերում ուժեղանում կամ թուլանում են: Գրադարանային ձեռացագրի բոլոր տառերի հաստություները միահավասար պետք է լինի: Պետք է հետևել, որ այդ հաստություներ անպայման պահպանվի: Դա և գեղեցկություն է տալիս գրությանը, և հեշտ է կարգացվում:

4. Տառերի և քվանցանքների չափերի պահպանումը: Գրադարանային ձեռացագրի յուրաքանչյուր տառը կամ թվանշանն ունի իր որոշակի բարձրությունը և լայնությունը: Պա-

հանջվում է, որ գրադարանային ձեռացագրով գրելիս պահպանվի տառի կամ թվանշանի չափսը, ինչպես նրա բարձրության, նույնպես և լայնության նկատմամբ: Չի կարելի այդ չափսերը խախտել, դա չափազանց բացասաբար է անդրադառնում գրության որակի վրա, գրությունը պարզ ու գեղեցիկ չի լինում:

Ծ. Տառերի, բառերի և նախադասությունների միջև եղած հեռավորությունների պահպանումը: Ինչպես տառերի ու թվանշանների չափսերը որոշակի հայտնի են, այնպես էլ տառերի, բառերի և նախադասությունների միջև եղած հեռավորությունները նախօրոք որոշված են և պահանջվում է որ այդ հեռավորությունները խստորեն պահպանվեն գրության ժամանակ: Այս պահանջի անտեսումը առավել անդրադառնում է գրության որակի վրա:

Ահա սրանք են այն հիմնական կանոնները, որոնց կիրառումը գրքերի նկարագրության պրակտիկայում տալիս է փայլուն արդյունք, դրա հետևանքով էլ գրադարանը ունենում է արտաքին ձևով գեղեցիկ ու դյուրընթեռնելի կատալոգներ:

Գ Լ ու ի V

ՏԱՌԵՐԻ ԵՎ ԹՎԱՆՇԱՆՆԵՐԻ ՉԱՓՍԵՐԸ

Գրադարանային ձեռացագրի տառերի և թվանշանների չափսերը որոշելու համար նկատի է ունեցվել կատալոգային քարտի միջազգային չափսի տողերի հեռավորությունը իրարից, որը, ինչպես հայտնի է, հավասար է վեց միլիմետրի բաժանելով այն երեք հավասար մասերի ստացվում է երկուական միլիմետր յուրաքանչյուր մասում: Միայնից էլ ելնելով որոշվում է գրադարանային ձեռացագրի տառերի ու թվանշանների չափսերը:

1. Տառերի և թվանշանների բարձրությունը: Փոքրատառերի բարձրության համար նկատի է ունեցվում երեք գեպ. ա) երկու տողի մեջ գրվող (ա, ո, ս, ռ և այլն) տառերի բարձրությունը հավասար պետք է լինի 2 մմ.

բ) երեք տողի մեջ գրվող (բ, գ, դ, ե, զ, ժ, ղ և այլն) տառերի բարձրությունը հավասար է 3½ մմ., իսկ

գ) չորս տողի մեջ գրվող (ի, կ, խ, վ, փ և այլն) տառերի բարձրությունը հավասար պետք է լինի 5 մմ., ըստ որում 3½ մմ. տողից վերև, 1½ մմ. տողից ներքև:

Ինչ վերաբերվում է ծ, ձ տառերին, ապա դրանց բարձրությունը հավասար պետք է լինի 3 մմ., իսկ է տառի բարձրության համար պետք է վերցնել 4 մմ., որից 3½ մմ. տողից վերև, ½ մմ. տողից ներքև:

Բոլոր մեծատառերի բարձրությունը հավասար պետք է լինի 3½ մմ., բացի Զ, Է, Զ, Զ, Ք տառերից, որոնց բարձրությունը հավասար է 4 մմ., ըստ որում ½ մմ. տողից ներքև:

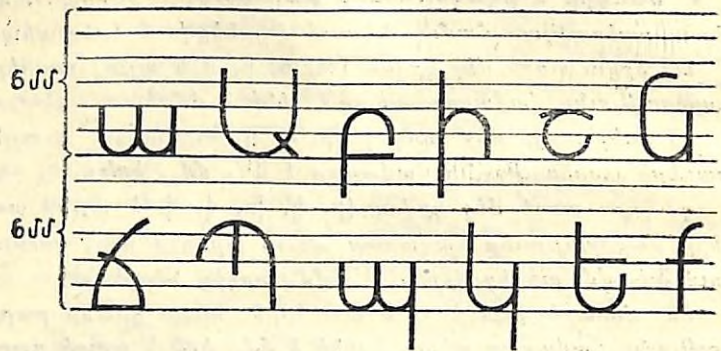
Բոլոր թվանշանների բարձրությունը հավասար պետք է լինի 3 մմ.:

Պետք է հետևել այս չափսերի ճշտորեն կիրառմանը, հակառակ պարագայում տողերի տառերը կարող են իրար հետ միանալ: Մինչդեռ տառերի և թվանշանների նշված բարձրության չափսերը պահպանելիս տողերի միջև մնում է ուղիղ 1 մմ. ազատ տարածություն (տես՝ նկ. 2):

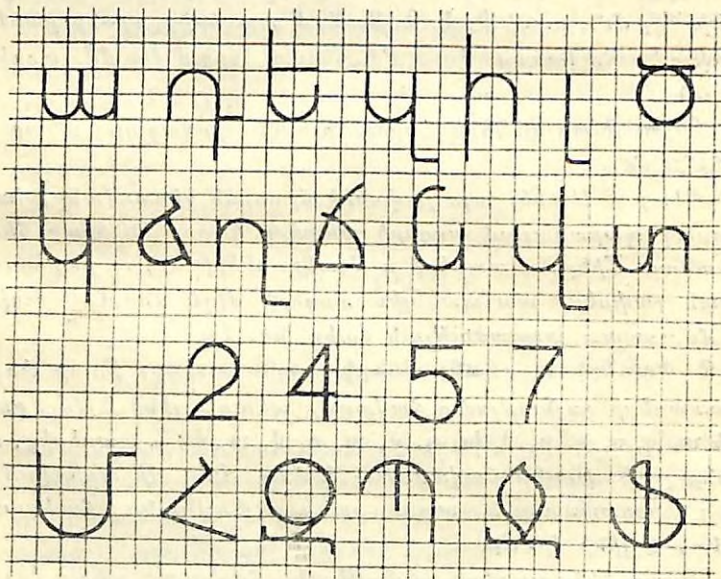
2. Տառերի և թվանշանների լայնությունը: Բոլոր փոքրատառերի լայնությունը հավասար պետք է լինի 2 մմ., բացի ա, գ, դ, զ, բ, ժ, խ, դ, մ, պ, ո, վ, տ, փ, և տառերից, որոնց լայնությունը հավասար է 3 մմ.: Ինչ վերաբերվում է լ, յ փոքրատառերին, ապա սրանց լայնությունը հավասար պետք է լինի 1 մմ.:

Բոլոր մեծատառերի լայնությունը հավասար պետք է լինի 3 մմ., բացի Գ, Դ, Թ, Ժ, Խ, Ղ, Մ, Ռ, Վ և Փ տառերից, որոնց լայնությունը հավասար է 4 մմ.:

Բոլոր թվանշանների լայնությունը հավասար է 2 մմ., բացի 1 թվանշանից:

Նկ. 2. Տառերի չափսերը կառավարչային քարտի 6 մմ. հեռավորությամբ ունեցող տողերի միջև (մեծացրած)

Նկ. 3. Տառերի և թվանշանների բարձրությունը և լայնությունը միևնույն ժամանակի վրա (մեծացրած)

3. Տառերի, բառերի և ճախադասությունների միջև եղած հեռավորությունները: Բառերի մեջ առանձին տառերի հեռավորությունն իրարից մոտ 1 միլիմետր է, նախադասություն մեջ բառերի հեռավորությունը իրարից հավասար պետք է լինի 4 մմ.: Նախադասությունների հեռավորությունն իրարից հավասար է նույնպես 4 միլիմետրի, ընդ որում հեռավորությունը այս դեպքում վերցվում է կետադրության նշանից:

Գրադարանավարը կամ բիրլիոգրաֆը իր պրակտիկ աշխատանքում պետք է հետևի պահանջվող այս չափսերին, հակառակ դեպքում կխախտվի քարտի պարզությունը:

Գլուխ V

ԻՆՉՊԵՍ ՍՈՎՈՐԵԼ ԳՐԱԳԱՐԱՆԱՅԻՆ ՁԵՌՍՅԱԳԻՐԸ

Գրադարանային ձեռագրերով գրելու համար գրադարանավարից կամ բիրլիոգրաֆից առանձին ընդունակություններ չի պահանջվում: Այդ ձեռագրերով գրել կարող է յուրաքանչյուր գրադարանավար: Անհրաժեշտ է, որ գրադարանավարը կամ բիրլիոգրաֆը ձեռք բերի պրակտիկա, կատարի նախնական աշխատանք՝ վարժվելու գրադարանային ձեռագրերով գրելուն:

Որպեսզի գրադարանավարը գրադարանային ձեռագրերի առանձին տառը կամ թվանշանը ձիշտ և շարունակ միաձև կարողանա գրել, հարկավոր է, որ նա այդ տառը կամ թվանշանը գրի բոլոր դեպքերում այն եղանակներով և նվազներով, որոնք նշված են ձեռնարկի հետևյալ գլխում: Գրադարանային ձեռագրերի տառեր և թվանշանների գրելու այդ եղանակները ամենահանձնարարելին են, քանի որ դրանք մշակվել և արդարացվել են գրադարանային պրակտիկայում: Գրադարանավարը այդ եղանակներով գրելուն վարժվելով կարող

4197-2002

դանում է հասնել այն բանին, որ նրա գրադարանային գրությունը կատարվում է շատ արագ, գրություն տառերի և թվանշանների ձևը խստորեն պահպանվում է, միևնույն տառերը և թվանշանները շարունակ և բոլոր դեպքերում իրար նման են լինում: Այն սխալները, որ հաճախակի կարելի է հանդիպել գրադարանային ձեռագրերի կիրառման պրակտիկայում տառերի և թվանշանների չափսերի, տառերի, բառերի ու նախադասությունների միջև պահանջվող հեռավորությունները, ինչպես նաև տառերի ուղղահայացությունն ու հավասար հաստությունը չպահպանելն է: Գրադարանավարը իր վարժությունների ընթացքում հատկապես ուշադրություն պետք է դարձնի այս կարգի սխալներից խուսափելու վրա:

Գրադարանավարը կամ բիբլիոգրաֆը վերը նշված կարգի սխալներ թույլ չտալու և ընդհանրապես գրադարանային ձեռագրերով գրելու մեջ հմտություն ձեռք բերելու համար պետք է նախօրոք կատարի վարժություններ միլիմետրացանցի (միլիմետրովկա) վրա: Յուրաքանչյուր տառի կամ թվանշանի գրելուն հմտանալու համար կատարվում են առանձին-առանձին վարժություններ: Գրադարանավարը մի տառի կամ թվանշանի գրելուն լրիվ վարժվելուց հետո է, որ անցնում է մյուս տառի կամ թվանշանի գրության վարժությանը: Շնորհիվ այն բանի, որ այդ թղթի վրա նշված են միլիմետրերը ուղղահայաց և հորիզոնական դեղերով, ապա տառի գրության վարժությունը նշված միլիմետրերով կատարելիս պահպանվում են նրա ճիշտ բարձրությունը և լայնությունը: Գրադարանավարը տառի գրության վարժությունը միլիմետրացանցի վրա կատարելուց հետո նման վարժություն կատարում է սովորական մաքուր թղթի կամ կատալոգային քարտի վրա: Գրողը տառի ճիշտ գրությանը վարժված է համարվում այն դեպքում, երբ նկատում է, որ միլիմետրացանցի վրա գրածի և կատալոգային քարտի վրա գրածի մեջ ոչ մի տարբերություն չկա: աչխնքն վերջին դեպքում պահպանված են տառի թե՛ ձևը և թե՛ նրա բարձրությունն ու լայնությունը:

Այս ձևով առանձին տառերի ու թվանշանների գրության

մեջ հմտանալուց հետո, գրադարանավարը նույն կերպ՝ աչխնքն նախ միլիմետրացանցի և ապա մաքուր թղթի կամ կատալոգային քարտի վրա կատարում է տեքստեր գրելու վարժություններ, պահպանելով տառերի ու թվանշանների բարձրությունն ու լայնությունը, ինչպես նաև տառերի, բառերի և նախադասությունների միջև պահանջվող հեռավորությունները:

Գրադարանային ձեռագրերին վարժվելու վերջին փուլը՝ գրքերի փորձնական նկարագրություններ են միայն կատալոգային քարտերի վրա: Այդ բոլորից հետո, երբ գրողը գալիս է այն համոզման, որ ինքը արդեն տիրապետում է գրադարանային ձեռագրերով գրելու տեխնիկային, կարող է ազատ կերպով սկսել այդ ձեռագրերով գրադարանի կատալոգը կազմելու աշխատանքը:

Գրադարանային ձեռագրերին տիրապետելու համար գրողից շատ ժամանակ չի պահանջվում: Փորձը ցույց է տալիս, որ շատ կարճ ժամանակամիջոցում, երկու-երեք օրվա ընթացքում վարժություններ կատարելով ձեռնարկում նշված պահանջների համաձայն՝ դրողը, լինի դա գրադարանավար, բիբլիոգրաֆ կամ ուսանող, հեշտությամբ ձեռք է բերում գրադարանային ձեռագրերով գրելու հմտություն: Անհրաժեշտ է, որ վարժությունները տարվեն շատ կանոնավոր ու կազմակերպված: Մասնավորապես վարժությունների ընթացքում սովորողը չպետք է շտապի, նա պետք է աշխատի դանդաղ, համառ կերպով հետապնդի տառի գրության յուրացմանը: Վարժությունները պետք է կատարել ընդմիջումներով: Երբ սովորողը նկատում է, որ ձեռքը հոգնել է, պետք է ընդհատի աշխատանքը, մի փոքր հանգստանա, որից հետո միայն շարունակի վարժությունը: Դա նպաստում է գրադարանային ձեռագրերով գրելու տեխնիկային կարճ ժամանակամիջոցում տիրապետելուն:

Փ Լ Ո Ւ Խ VI

ՀԱՅԵՐԵՆ ԱՅԲՈՒԲԵՆԻ ՏԱՌԵՐԸ ԳՐԵԼՈՒ
ԵՂԱՆԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ՆՎԱԳՆԵՐԸ

Գրադարանային ձեռագրադրով գրելիս պետք է աշխատել միանգամից գրել ամբողջ տառը, առանց ընդհատելու այն: Այդ պահանջվում է նրա համար, որ ինչպես գրադարանային փորձը ցույց է տվել, երբ տառը միանգամից է գրվում, պահպանվում է նրա միաձուլությունը և արագ է կատարվում: Ինչպես հիմա կտեսնենք, հայերեն տառերի մեծ մասը հնարավոր է գրել միանգամից, սակայն կան տառեր, որ պետք է գրել երկու և ավելի նվազներով (տես նկ. 4, 5, 6):

Փ Ո Ր Ր Ա Տ Ա Ռ Ե Ր

ա— Գրվում է մեկ նվազով, միանգամից: Պետք է սկսել գրել ձախից, առաջին ուղղահայաց գծից, վերևից ներքև և առանց ընդհատելու շարունակել տառի մյուս մասերի գրությունը: 1 նվազ: Բարձր. 2 մմ., լայն. 3 մմ.

բ— Սկսվում է ներքևից վերև: Առաջին նվազով գրվում է ուղղահայաց գիծը, որի վերևի մասում տրվում է կիսաշրջան: Երկրորդ նվազով գրվում է հորիզոնական գծից մեկ միլիմետր երկարությամբ: 2 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 2 մմ.

գ— Սկսվում է հորիզոնական գծից, աջից ձախ, բարձրանում է վեր՝ գծելով շրջան և ապա տարվում է ուղղահայաց գիծը: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

դ— Սկսվում է ձախ ուղղահայաց գծից ներքևից վերև, ապա կիսաշրջան կազմելով իջեցվում է երկրորդ ուղղահայաց գիծը: Հետևյալ նվազով տարվում է հորիզոնական գիծը մեկ

միլիմետր երկարությամբ: 2 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

ե— Սկսվում է վերևից ներքև, առանց ընդհատելու պետք է գրել տառի երկրորդ մասը ներքևից վերև, մոտ մեկ միլիմետր երկարությամբ: Հետևյալ նվազով գրվում է հորիզոնական գիծը 2 մմ. բարձրությունից: 2 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 2 մմ.

զ— Սկսվում է առաջին ուղղահայացից, վերևից, առանց ընդհատելու գրվում է մնացած մասը, ներքևում դեպի աջ տալով փոքրիկ գծիկ մեկ միլիմետրի սահմանում: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

է— Սկսվում է վերևից ներքև: Երկրորդ նվազով տրվում է հորիզոնական գիծը: 2 նվազ: Բարձր. 4 մմ., որից $\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 2 մմ.

ը— Սկսվում է ներքևից, հորիզոնական գծից, աջից դեպի ձախ, ապա առանց ընդհատելու գրությունը բարձրացվում է վեր և գրվում է տառի մնացած մասը: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ տողից ներքև, լայն. 2 մմ.

թ— Սկսվում է ձախ ուղղահայաց գծից, ներքևից վերև, առանց ընդհատելու շարունակվում է տառի մնացած մասը: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

ծ— Սկսվում է վերևից, ուղղահայացից, այնուհետև գիծը տարվում է դեպի ձախ, կիսաշրջան տալով հորիզոնական գծով միացվում է ուղղահայաց գծին: Հորիզոնական գիծը 1 միլիմետր չափ պետք է անցնի ուղղահայաց գծի այն կողմը: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 3 մմ.

ի— Սկսվում է ձախ ուղղահայաց գծից, վերևից ներքև, այնուհետև նույն ուղղահայացով գրիչը մոտ $3\frac{1}{2}$ միլիմետր բարձրանում է և գրվում է տառի մնացած մասը: 1 նվազ: Բարձր. 5 մմ., որի $3\frac{1}{2}$ մմ. տողից վերև, $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 2 մմ.

լ— Սկսվում է վերևից ներքև, ապա ներքևում մեկ միլիմետր դեպի աջ: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 1 մմ.

խ— Սկսվում է վերևից ներքև, ապա նույն ուղղահայացով բարձրանում է դրիչը և մոտ $3\frac{1}{2}$ միլիմետր բարձրությամբ վրա գրվում է տառի մնացած մասը: 1 նվազ: Բարձր. 5 մմ., որից $3\frac{1}{2}$ մմ. տողից վերև, $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

ծ— Սկսվում է վերևից, դրիչը թեքվելով դեպի աջ իջնում է ներքև, կիսաշրջան տալով բարձրանում է վեր և մոտ 2 միլիմետր բարձրության վրա հորիզոնական գծով միացվում է կոր գծին: Հորիզոնական գիծը մոտ մեկ միլիմետրի չափ պետք է անցնի կոր գծի աջ կողմը: 1 նվազ: Բարձր. 3 մմ., լայն. 2 մմ.

կ— Սկսվում է վերևից, առաջին ուղղահայացից: Տողի մոտ թեքվում է դեպի աջ, կիսաշրջան կազմելով՝ դրիչը բարձրանում է վեր 2 միլիմետր և ապա նույն գծի վրայով իջնում է ներքև տողից $1\frac{1}{2}$ միլիմետր ցած: 1 նվազ: Բարձր. 5 մմ., որից $3\frac{1}{2}$ մմ. տողից վերև, լայն. 2 մմ.

հ— Սկսվում է վերևից ներքև, ապա դրիչը նույն ուղղահայացով բարձրանում է մոտ 2 միլիմետր, կիսաշրջան կազմելով իջնում է դեպի տողը: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 2 մմ.

ծ— Սկսվում է վերևի թեք գծից, որը պետք է ունենա մոտ $\frac{1}{2}$ միլիմետր երկարություն, ապա գիծը շարունակվում է դեպի ձախ և գրվում է «6» թվանշանի ձևով, այնուհետև առանց ընդհատելու գրությունը դրիչը թեք գծով իջնում է դեպի տողը: 1 նվազ: Բարձր. 3 մմ., լայն. 2 մմ.

դ— Սկսվում է վերևից 2 միլիմետր բարձրությունից, որից հետո դրիչը նույն գծով բարձրանում է և թեքվում դեպի աջ՝ կիսաշրջան կազմելով իջեցվում է ուղղահայաց գիծը, ապա 1 միլիմետր երկարությամբ աչգ գիծը թեքվում է դեպի աջ: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

ե— Սկսվում է վերևից, աննշան կորացմամբ իջեցվում է գիծը մինչև տողը: Այնուհետև առանց ընդհատելու, գրությունը առաջ է տարվում դեպի աջ, տողի վրա գծվում է հորիզո-

նական, որը բարձրացվում և միացվում է թեք գծին: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 2 մմ.

մ— Սկսվում գրվում է առաջին ուղղահայաց գիծը վերևից ներքև, առանց ընդհատելու գրությունը շարունակվում է երկրորդ ուղղահայաց գիծը ներքևից վերև և ապա վերևում տըրվում է մեկ միլիմետր երկարությամբ հորիզոնական գիծ դեպի աջ: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 3 մմ.

յ— Սկսվում է վերևից ներքև, ապա հորիզոնական գիծ մոտ 1 միլիմետր երկարությամբ դեպի ձախ: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 1 մմ.

ն— Սկսվում է վերևից, աջից ձախ: Սկզբում գրվում է մոտ մեկ միլիմետր երկարությամբ կոր գիծ, ապա իջեցվում է ուղղահայաց մինչև տողը, որից հետո առանց ընդհատելու շարունակվում է գրությունը «ս» տառի ձևով: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 2 մմ.

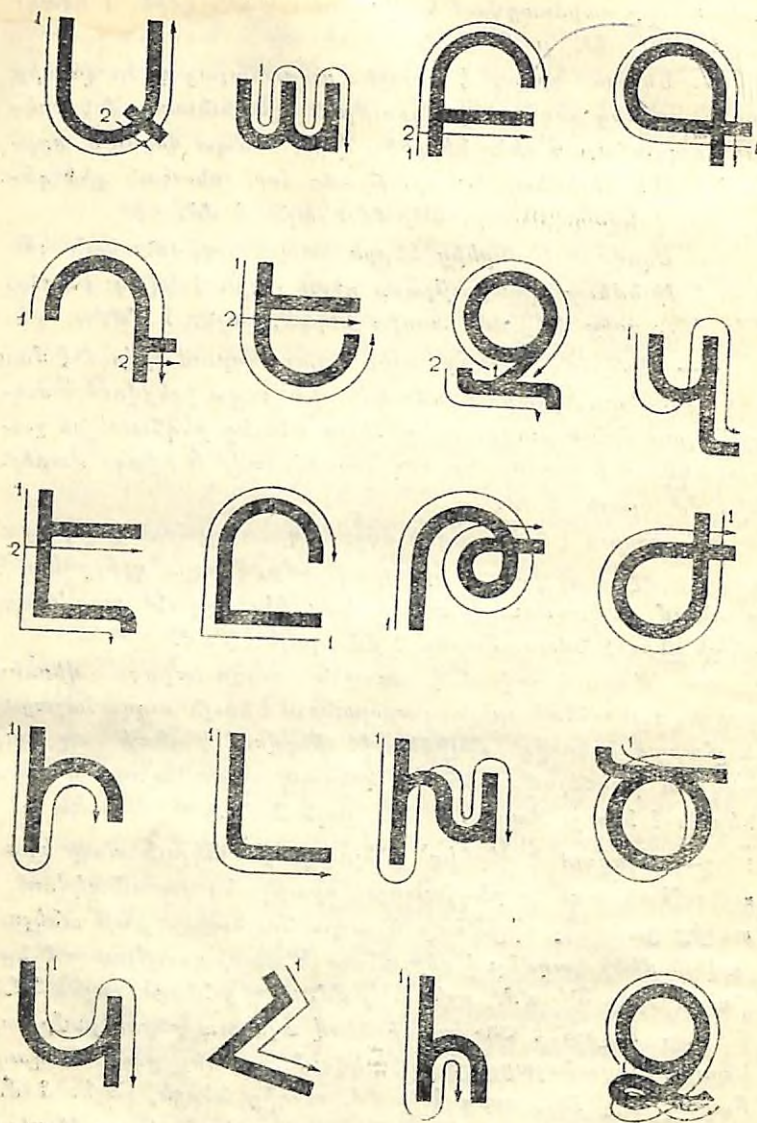
շ— Գրվում է երկու տողի մեջ: Սկզբում գրվում է կոր գիծ՝ ձախից աջ 2 միլիմետր երկարությամբ, ապա դրիչը ետ է դառնում և կազմում է ալվելի խոր կիսաշրջան՝ բացվածքը դեպի վեր: 1 նվազ: Բարձր. 2 մմ., լայն. 2 մմ.

ո— Սկզբում գրվում է առաջին ուղղահայացը վերևից ներքև, այնուհետև դրիչը բարձրանում է նույն ուղղահայացով՝ և չհասած երկրորդ միլիմետրին թեքվում է դեպի աջ սուր անկյուն կազմելով՝ գծում է երկրորդ ուղղահայացը վերևից ներքև: 1 նվազ: Բարձր. 2 մմ., լայն. 2 մմ.

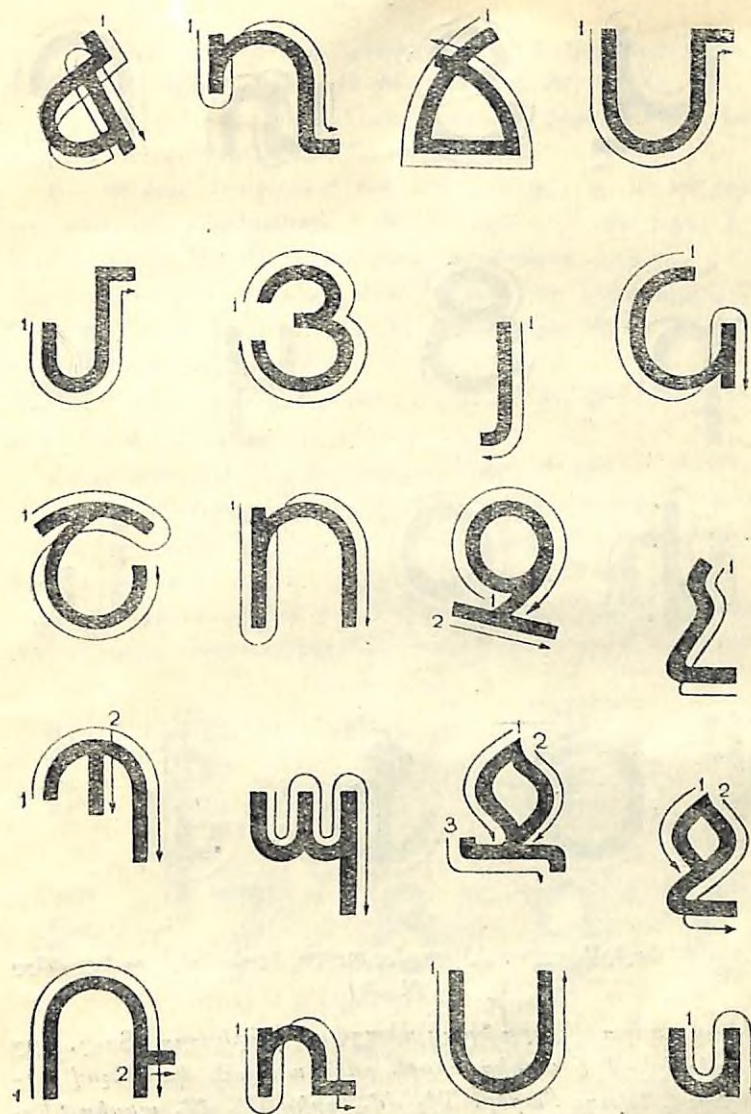
չ— Սկսվում է վերևից՝ գծելով բուլբ անկյուն տողի վրա, այնուհետև առանց ընդհատելու գրությունը շարունակվում է տողից ցած $1\frac{1}{2}$ միլիմետր և ապա նույնպիսի բուլբ անկյուն (ալվելի մեծ) կազմելով վերջանում է տառի գրությունը: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 2 մմ.

պ— Գրվում է «ա» տառի ձևով այն տարբերությամբ, որ երրորդ ուղղահայացը շարունակվում է տողից ցած: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

ջ— Սկսվում է վերևից: Սկզբում գրվում է լատինական «S» տառը, որի ներքևի վերջավորությամբ աննշան կորություն

Նկ. 4. Հայերեն այբուրենի տառերը գրելու եղանակներն ու նվազները
(Ա—Ձ)

Նկ. 5. Հայերեն այբուրենի տառերը գրելու եղանակներն ու նվազները
(Ձ—Ս)

Նկ. 6. Հայերեն այբուբենի տառերը գրելու եղանակներն ու նվազները (Վ.—Ֆ)

տրվում, ապա վերևից նրան միացվում է երկրորդ «Տ»-ը, որը շարունակվում է տողից ներքև բուժ անկյուն կազմելով դեպի աջ: 2 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 2 մմ.

ո— Գրվում է «ա» տառի նման: Երկրորդ ուղղահայացը

շարունակվում է տողի վրա դեպի աջ մոտ 1 միլիմետր երկարությամբ 1 նվազ: Բարձր. 2 մմ., լայն. 3 մմ.

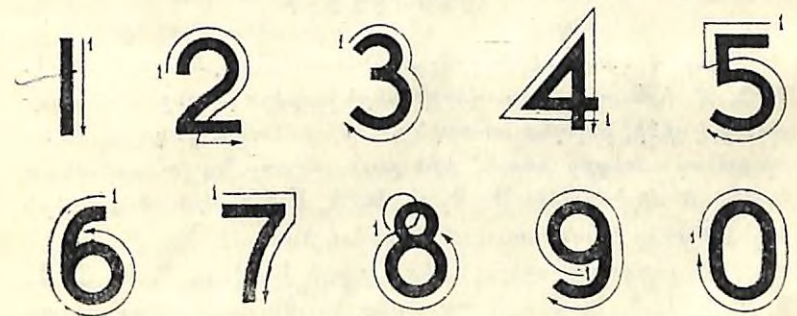
ս— Գրվում է «ա» տառի ձևով առանց երրորդ ուղղահայացի: 1 նվազ: Բարձր. 2 մմ., լայն. 2 մմ.

վ— Գրվում է սկզբում «ա» տառի ձևով, ապա երկրորդ ուղղահայացը բարձրանում է վեր և նույն ուղղահայացով իջնում է տողից $1\frac{1}{2}$ միլիմետր ցած, որից հետո տարվում է հորիզոնական գիծը դեպի աջ մոտ 1 միլիմետր երկարությամբ: 1 նվազ: Բարձր. 5 մմ., որից $3\frac{1}{2}$ մմ. տողից վերև, $1\frac{1}{2}$ թմ. տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

ա— Գրվում է սկզբում «ա», ապա «ո» տառի ձևով: 1 նվազ: Բարձր. 2 մմ., լայն. 3 մմ.

բ— Սկսվում է վերևից ներքև: Սկզբում գրվում է առաջին ուղղահայացը, ապա գրիչը նույն ուղղահայացով բարձրանում է և գրվում է երկրորդ ուղղահայացը: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 2 մմ.

ց— Սկզբում գրվում է «ա» տառի ձևով, ապա երկրորդ ուղղահայացը շարունակվում է տողից ցած, որից հետո դե-

Նկ. 7. Թվանշանները գրելու եղանակներն ու նվազները

պի ձախ թեքվելով տրվում է հորիզոնական գիծ 1 միլիմետր երկարությամբ: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., որից $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 2 մմ.

ւ— Սկսվում է վերևից ներքև, ապա դեպի աջ տարվում

է հորիզոնական դիժը: 1 նվազ: Բարձր. 2 մմ., լայն. 2 մմ.,
 փ— Գրվում է «վ» տառի ձևով առանց ներքևի հորիզոնա-
 կանի, ապա առանց ընդհատելու գրովյունը՝ գրիչը բարձրա-
 նում է նույն ուղղահայացով վերև գրվում է տառի մնացած
 մասը: 1 նվազ: Բարձր. 5 մմ., որից $3\frac{1}{2}$ մմ. տողից վերև,
 $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

Է— Սկսվում է վերևից, աջ կողմից: Սկսելով չափաք է կես
 դնել: Հորիզոնական գծի բարձրությունը տողից 2 միլիմետր:
 2 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 2 մմ.

Ը— Սկսվում է վերևից դեպի ներքև: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$
 մմ., լայն. 3 մմ.

Օ— Սկսվում է ձախից աջ: 1 նվազ: Բարձր. 2 մմ., լայն.
 2 մմ.

Ֆ— Սկսվում է ներքևից վերև, ապա գրիչը թեքվում է դե-
 պի ձախ, փոքրիկ կիսաշրջան տալով գրվում է տառի մնացած
 մասը: 1 նվազ: Բարձր. 5 մմ., որից $3\frac{1}{2}$ մմ. տողից վերև,
 $1\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 2 մմ.:

Մ Ե Մ Ա Տ Ա Ռ Ե Ր

Րոտը մեծատառերը գրվում են տողից վերև, բացի Ջ, Է,
 Չ, Չ, Զ և Ք տառերից. վերջինների բարձրությունը հավասար
 պետք է լինի, ինչպես ասացինք, 4 միլիմետրի, ընդ որում կես
 միլիմետրը տողից ներքև, իսկ լայնությունը հավասար պետք
 է լինի 3 միլիմետրի: Գ, Դ, Ժ, Խ, Դ, Մ, Ռ, Վ, և Փ տառերի
 լայնությունը հավասար է 4 միլիմետրի:

Մեծատառերի գրելու ձևը, բացի Ա, Զ, Հ, Չ, Մ, Յ, Չ,
 Պ, Զ, Ռ, Ս, Ր, Յ և Ք տառերից նույնն է, ինչ փոքրատա-
 րերին: Այս տառերը գրվում են հետևյալ ձևով.

Ա— Սկզբում գրվում է ինչպես «Ա» մեծատառը, որից
 հետո աջ անկյան ներքևի մասում ավելացվում է թեք գիծ: 2
 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 3 մմ.

Զ— Գրվում է սկզբում «Զ» թվանշանի ձևով, սակայն ա-
 ռանց ներքևի մասի: Երկրորդ նվազով ավելացվում է ձախից

աջ տառի ներքևի մասը: 2 նվազ: Բարձր. 4 մմ., որից $\frac{1}{2}$ մմ.
 տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

Հ— Սկսվում է վերևից, թեք գծից: Սկզբում գրվում է վե-
 րևի թեք գիծը $\frac{1}{2}$ միլիմետր երկարությամբ, ապա առանց
 ընդհատելու շարունակվում է տառի ներքևի մասը, ընդ որում
 ներքևի թեք գծի երկարությունը հավասար պետք է լինի 3
 միլիմետրի: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 3 մմ.

Չ— Գրվում է «Զ» թվանշանի ձևով: 1 նվազ: Բարձր. 4 մմ.,
 որից $\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

Մ— Սկզբում գրվում է «Ս» մեծատառի ձևով, ապա ա-
 ռանց ընդհատելու գրովյունը տարվում է վերևի հորիզոնա-
 կան դիժը 1 միլիմետր երկարությամբ դեպի աջ: 1 նվազ:
 Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 4 մմ.

Յ— Գրվում է «Յ» թվանշանի ձևով, այն տարբերությամբ,
 որ ներքևի կիսաշրջանը մի փոքր ավելի մեծ պետք է լինի,
 քան վերևինը: 1 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 3 մմ.

Չ— Սկզբում գրվում է վերևի շրջանը, որն սկսվում է ներ-
 քևից վերև, ապա վերևում շրջան կազմելուց շարունակվում է
 թեք դեպի ձախ մինչև տողը: Երկրորդ նվազով հասվում է
 աջ գծի վերջավորությունը թեք գծով ձախից աջ: 2 նվազ:
 Բարձր. 4 մմ., որից $\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

Պ— Սկզբում գրվում է փոքրատառ «գ» տառի ձևով ա-
 ռանց հորիզոնական գծի, որից հետո տրվում է կիսաշրջանի
 միջև եղած ուղղահայացը վերևից ներքև: Այդ ուղղահայացը
 մի փոքր երկար պետք է լինի քան առաջին ուղղահայացը: 2
 նվազ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 3 մմ.

Ջ— Գրվում է երեք նվազով: Սկզբում գրվում է տառի վե-
 րևի մասը փոքրատառ «ջ» տառի գլխի ձևով, ապա նրան լա-
 տինական երկու իրար հետ միացած «Տ» տառ, սակայն ավե-
 լի թեք և ավելի բացված: Հետևյալ նվազով գրվում է տառի
 ներքևի մասը ձախից աջ: 3 նվազ: Բարձր. 4 մմ., որից $\frac{1}{2}$ մմ.
 տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

Ռ— Սկսվում է ձախ ուղղահայացից ներքևից վերև, ապա
 կիսաշրջան տալով իջեցվում է երկրորդ ուղղահայացը դեպի

տողը: Երկրորդ նվագով տրվում է հորիզոնական գիծը մաս 2 միլիմետր բարձրությունից: 2 նվագ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 4 մմ.

Ս— Սկսվում է ձախ ուղղահայացից վերևից ներքև, ապա տողի վրա կիսաշրջան տալով տարվում է երկրորդ ուղղահայացը ներքևից վերև: 1 նվագ. Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 3 մմ.

Տ— Սկսվում է վերևից, աջից դեպի ձախ: Տառի վերևի կիսաշրջանը մի քիչ փոքր պետք է լինի ներքևի կիսաշրջանից: 1 նվագ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 3 մմ.

Բ— Սկսվում է ձախ ուղղահայացից ներքևից վերև, ապա առանց ընդհատելու գրությունը կիսաշրջան տալով գրվում է տառի մնացած մասը: 1 նվագ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 3 մմ.

Յ— Սկսվում է բացվածքի վերևի գծից, դեպի աջ կիսաշրջան կազմելով տարվում է դեպի վեր և ապա գրիչը թեքվելով դեպի ձախ, գրվում է տառի մնացած մասը: Վերևի շրջանը փոքր պետք է լինի ներքևի շրջանից: 1 նվագ: Բարձր. $3\frac{1}{2}$ մմ., լայն. 3 մմ.

Ք— Սկսվում է ներքևից վերև և առանց ընդհատվելու գրվում է վերևի շրջանը: Երկրորդ նվագով տրվում է հորիզոնական գիծը տողի վրա: 2 նվագ: Բարձր. 4 մմ., որից $\frac{1}{2}$ մմ. տողից ներքև, լայն. 3 մմ.

Գ Լ ու խ VII

ԹՎԱՆՇԱՆՆԵՐ ԵՎ ԱՅԼ ՆՇԱՆՆԵՐ ԳՐԵԼՈՒ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

Արաբական բոլոր թվանշանները պետք է գրել մեկ նվագով, առանց գրիչը հեռացնելու քարտից: Բոլոր թվանշանների բարձրությունը հավասար պետք է լինի 3 մմ., լայնությունը 2 մմ.

1— Պետք է սկսել գրել վերևից:

2— Պետք է սկսել գրել վերևից:

3— Պետք է սկսել գրել վերևից: Թվանշանի վերևի մասը մի քիչ փոքր պետք է լինի ներքևի մասից:

4— Պետք է սկսել աջից: Նախ պետք է տանել հորիզոնական գիծը, ապա թեքել աջ դեպի վեր և հետո իջեցնել ուղղահայաց:

5— Պետք է սկսել աջից: Նախ պետք է տանել վերևի հորիզոնական գիծը, հետո մի փոքր իջեցնել ուղղահայաց և ապա դեռ ձևավորված:

6— Պետք է գրել վերևից:

7— Պետք է գրել վերևից, ձախից: Սկսելով հորիզոնական գծից, մի փոքր թեք իջեցվում է թվանշանի բունը: Չպետք է դժիկով հատել թվանշանի բունը:

8— Պետք է գրել մեջտեղից, ընդ որում վերևի ձևավորված պետք է գրել ժամացույցի սլաքի շարժման ուղղությամբ, իսկ ներքևի ձևավորված սլաքի շարժման հակառակ ուղղությամբ, Թվանշանի վերևի մասը մի քիչ փոքր պետք է լինի ներքևի մասից:

9— Պետք է գրել ներքևից:

0— Գրվում է այնպես, ինչպես «0» տառը, միայն 3 մմ. բարձրությամբ:

Հոսմանական թվանշանները գրվում են առանց հորիզոնական գծերի: Սրանց բարձրությունն ու լայնությունը (բացի տառերից) նույնն է, ինչ արաբական թվանշաններինն է:

№ (համար)— Գրվում է մեկ նվագով լատինական N մեծատառի ձևով: Պետք է սկսել ձախից, ներքևից բարձրացնել վերև ուղղահայաց գիծ, ապա թեք իջեցնել ներքև մինչև տողը և հետո նորից բարձրացնել վերև ուղղահայաց: Փոքրիկ զրոն ընդհանրապես չպետք է գրել: Չպետք է նույնպես նշանը հատել երկու գծիկներով: Բարձր. 3 մմ., լայն. 3 մմ.:

§ (պարագրաֆ)— Պետք է գրել վերևից, աջից որպես միացված լատինական երկու «S» տառ: Առաջին նվագով գրվում է վերևի «S»-ը, երկրորդ նվագով գրվում է ներքևի «S»-ը: 2 նվագ: Բարձր. 3 մմ.:

Փոփոխաներ

ա բ գ դ ե զ թ ժ ի լ խ ժ կ հ ձ ղ
 ճ յ յ ն ժ ո չ պ ջ ո ս զ տ ր ց ու փ ֆ
 և օ ֆ

Մեծասաններ

Ա Բ Գ Դ Ե Զ Է Ը Թ Ժ Ի Լ Խ Ծ Կ Զ
 Ձ Դ Ծ Մ Յ Ը Ծ Ո Զ Պ Զ Ռ Ս Կ Տ Ր
 Յ Ո Լ Կ Ք Օ Ֆ

Թվանշաններ

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

	Էջ
Առաջաբան	3
Գլ. I. Գրադարանային ձեռագրագիրը և նրա նշանակությունը	5
Գլ. II. Գրովյան գործիքները և աշխատանքի կազմակերպումը	8
Գլ. III. Գրադարանային ձեռագրագրով գրելու կանոնները	11
Գլ. IV. Տառերի և թվանշանների շափսերը	12
Գլ. V. Ինչպես սովորել գրադարանային ձեռագրագիրը	15
Գլ. VI. Հայերեն այբուբենի տառերը գրելու եղանակներն ու նվազները	18
Գլ. VII. Թվանշաններ և այլ նշաններ գրելու կանոնները	28

Խմբագիր՝ Հր. Կոստիկյան
Տեխ. խմբագիր՝ Խ. Սամվելյան
Կոնսուլ սրբագրիչ՝ Գ. Թանգյան

վճ 02968

Պատվեր № 323

Տիրած 2000

Հանձնված է արտադրության 30/I 1953 թ.:

Ստորագրված է տպագրության 10/VI 1953 թ.:

Թուղթ՝ 84X1081/32: Տպագր. 2,0 մամ., հրատ. 1,2 մամ.:

Անվճար:

Հայպոլիգրաֆհրատի II տպարան, Երևան, Կոմունիստների փողոց № 8:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0325448

ԳԻՆԸ 60 Կ.

1912